

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ ΔΙΑΤΡΑΓΩΔΕΙ ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- Γραπτές μαρτυρίες του Αμασείας Γερμανού για την γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού.
- Από κορυφαίος Μακεδονομάχος Πατριαρχικός Ιεράρχης κατέστη σύμβολο ακατάβλητου αντιστασιακού αγωνιστού και οργανωτού του «αντάρτικου» ενόπλου αγώνος των Ελλήνων του Πόντου.
- Για την μέχρι αυτοθυσίας υπεράσπιση των Ελλήνων του Πόντου και την ανυποχώρητη αντίστασή του ο Ιεράρχης κατεδικάσθη ερήμην «εις θάνατον» από τα επαίσχυντα λεγόμενα «δικαστήρια» Ανεξαρτησίας γενόμενος «Σύμβολο» της αντίστασης του Ποντιακού Ελληνισμού.

Όταν ο Πατριαρχικός Μητροπολίτης Καστορίας και ακατάβλητος Πρωτομακεδονομάχος Γερμανός Καραβαγγέλης (1900-1908) μετετίθετο «συνοδική αποφάσει» του μαρτυρικού Οικουμενικού Πατριαρχείου στην παλαιά και ιστορική Ιερά Μητρόπολη Αμασείας (1908-1922), όπου ανθοφορούσε ο περίφανος, ευλαβέστατος και πιστός στα πάτρια ποντιακός ελληνισμός, η θεία πρόνοια επεφύλασσε στον άτλαντα Πατριαρχικό αυτό Ιεράρχη της εσταυρωμένης Μητροπόλεως Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας και του ευσεβούς Ρωμαϊκού Γένους, νέους αγώνες και θυσίες, μαρτύρια και πάθη υπέρ του σφαγιαζομένου και διά γενοκτονικού αφανισμού και ολέθρου έως Άδου κατερχομένου Ελληνορθόδοξου ποντιακού ποιμνίου του, το οποίο στο πρόσωπο του γενναιόφρονος και αυτοθυσιαζομένου Πατριαρχικού αυτού Ιεράρχου έβλεπε τον υπέρμαχο προστάτη, σωτήρα και λυτρωτή. Και αν ο Μητροπολίτης Γερμανός Καραβαγγέλης στην Μακεδονία ηγαπήθη, άλλο τόσο και έτι μάλλον στον αιματόβρεχτο Πόντο ελατρεύθη λαβών δικαίως και προσφυώς πλησίον του τιμητικού τίτλου «Πρωτομακεδονομάχος» και εκείνον του «Ποντίου Αντάρτου ή Αρχιαντάρτου», επειδή ως άλλος Άγιος Γεώργιος Τροπαιοφόρος διέλυε τις πλοκές και κατήσχυε πάντα εχθρό και πολέμιο, γενόμενος «Ιεράρχης – Σύμβολο» της αντιστάσεως του Ποντιακού Ελληνισμού εναντίον των γενοκτονικών θηριωδιών των νεοτούρκων και εν συνεχεία κεμαλικών.

Από την συγκριτική μελέτη των στατιστικών δεδομένων και λοιπών στοιχείων παρατηρούμε ότι, όταν το 1908 ο Μητροπολίτης Γερμανός ανέλαβε τα αρχιερατικά καθήκοντά του στην παλαιά Ιερά Μητρόπολη Αμασείας, η εκκλησιαστική επαρχία του ανθοφορούσε σε όλους τους τομείς και σύμφωνα με τα γραφόμενα του Επισκόπου Αριστείας Ιεροθέου Χριστοδουλίδου κατά την διετία 1906/1907 «η περιφέρεια... περιελάμβανε 392 κοινότητες και 153.000 κατοίκους. Είχε 392 εκκλησίας

με 439 παπάδες, 325 σχολεία αρρένων και θηλέων, και 10.000 περίπου μαθητές και μαθήτριες και 565 δασκάλους και δασκάλες». Σύμφωνα δε με άλλα μεταγενέστερα στατιστικά δεδομένα, η εκκλησιαστική επαρχία Αμασείας, εν συνόλω, κατά το έτος 1913, είχε 227.273 Έλληνες Ορθοδόξους, οι οποίοι κατενέμοντο σε 3 πόλεις, 8 κωμοπόλεις και 360 χωριά. Διατηρούσε 390 ναούς και περίπου 500 παρεκκλήσια. Είχε κατά καιρούς στη δύναμή της, πλησίον του εκάστοτε Μητροπολίτου, μέχρι και 2 Επισκόπους, καθώς και 485 άλλους κληρικούς. Στην επαρχία λειτουργούσε 1 γυμνάσιο και 376 σχολεία, στα οποία φοιτούσαν 23.600 μαθητές και μαθήτριες, ενώ δίδασκαν σε αυτά περί τους 386 καθηγητές και διδάσκαλοι.

Οι Κωνσταντίνος Φωτιάδης και Ιάκωβος Μιχαηλίδης αναφέρουν ότι: «Στις 20 Μαΐου 1919 ο Αρχιμανδρίτης Πανάρετος και ο Γιατρός Κ. Α. Φωτιάδης, με εντολή της Κεντρικής Ένωσης των Ποντίων Ελλήνων του Αικατερινοδάρ, αλλά και ειδική σύσταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επισκέφθηκαν τις εκκλησιαστικές περιφέρειες του Πόντου και κατέγραψαν με ακρίβεια την εικόνα της άγριας και κολοσσιαίας συμφοράς του ελληνισμού. Η στατιστική απογραφή με τα ποσοστιαία αναλυτικά δεδομένα συμπίπτει με την ημερομηνία άφιξης του Μουσταφά Κεμάλ στην Σαμψούντα. «Η επαρχία Αμασείας είχε προ του πολέμου 136.768 Ελληνικόν πληθυσμόν, 393 σχολεία, 12.360 μαθητάς και μαθητριάς, 493 διδασκάλους και διδασκαλίσσας και 498 Εκκλησίας. Εκ του ολικού πληθυσμού 72.375 μετετοπίσθησαν ή εξωρίσθησαν, εκ των οποίων τα 70% απέθανον εν εξορία, μόλις δε το 30% επανήλθον».

Η κατά το έτος 1908 μετάθεση του Μητροπολίτου Γερμανού Καραβαγγέλη από την Μακεδονομάχο Καστοριά στην νευραλγική εκκλησιαστική επαρχία Αμασείας συμπίπτει με την εδραίωση του εθνικιστικού κινήματος των νεοτούρκων, οι οποίοι σταδιακά από το 1913 και με εντονότερα συστηματικό και προμελετημένο τρόπο καθ' όλη την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918) θέτουν σε απόλυτη εφαρμογή τον εγκληματικό γενοκτονικό σχεδιασμό και μεμαρτυρημένο ανόσιο προγραμματισμό τους για τον αφανισμό του Ποντιακού Ελληνισμού, ο οποίος ολοκληρώνεται εν συνεχεία από τους Κεμαλικούς.

Η Ιερά Μητρόπολη Αμασείας ως εκκλησιαστική επαρχία του μαρτυρικού Οικουμενικού Πατριαρχείου στον Πόντο απεδείχθη η πλέον πολύπαθη και μαρτυρική, εάν λάβουμε υπόψιν ότι κατά την περίοδο των γενοκτονικών διωγμών των Ελλήνων του Πόντου (1913-1922) υπό των νεοτούρκων και κεμαλικών προσέφερε αφειδώς τον βαρύτερο φόρο αίματος και θυμάτων. Τούτο πιστοποιείται εκ του γεγονότος ότι ενώ επί συνολικού πληθυσμού 697.000 Ελλήνων σε όλες τις επαρχίες του Πόντου εξοντώθηκαν περί τις 353.000 άνθρωποι, ενώ μόνο στην περιφέρεια Αμασείας επί συνολικού πληθυσμού 227.273 Ελλήνων, εξοντώθηκαν 177.070 άνθρωποι. Στον δε τόμο, τον οποίο εξέδωσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο εν Κωνσταντινουπόλει το έτος 1919, υπό τον τίτλο: «*Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού (1914-1918)*», αναφέρεται ότι στην πολύπαθη επαρχία Αμασείας εξεδιώχθησαν οι περισσότεροι από πάσης άλλης επαρχίας του Πόντου Έλληνες κατά τα έτη 1914-1918, ήτοι 89.370 (Καζάς Πάφρας: 46.455, Καζάς Αμισού: 31.408, Καζάς Κάβζας: 2.770, Καζάς Σινώπης: 8.737).

Το φρικώδες και τρομερό αυτό ποσοστό εξοντώσεως ενός τόσο μεγάλου αριθμητικά πληθυσμού στην συγκεκριμένη περιοχή οφείλετο κυρίως στην οργάνωση και δραστηριοποίηση αντάρτικου κινήματος στην περιφέρεια αυτή, το οποίο κατά την πρώτη, προ του 1914, φάση του ενόπλου αγώνος οργανώθηκε κυρίως στον Καζά Πάφρας από τον Μητροπολίτη Αμασείας Γερμανό που διέθετε την σχετική εμπειρία επειδή είχε οργανώσει την ένοπλη αντίσταση στην Δυτική Μακεδονία κατά των Βουλγάρων Κομιτατζήδων. Η συνεισφορά του Μητροπολίτου Γερμανού υπήρξε όντως πολύτιμη σε εκείνα τα πρώτα βήματα ώστε να ξεκινήσει και να δυναμώσει ο ένοπλος αγώνας. Έτσι ιδρύθηκαν οι πρώτες ένοπλες αντάρτικες ομάδες, οι οποίες έφθασαν αρχικώς σε αριθμό περίπου 5.000 ανδρών, αλλά ο Μητροπολίτης Γερμανός υπολογίζει ότι οι Πόντιοι αντάρτες συν τω χρόνω έφθασαν τις 20.000.

Η όλη αυτοθυσιαστική προσφορά και δράση του Αμασείας Γερμανού υπέρ της σωτηρίας του Ποντιακού Ελληνισμού δικαιώνει τα γραφόμενα του Δημητρίου Αποστολίδη, ο οποίος επισημαίνει χαρακτηριστικά ότι: *«τυγχάνει (ο Γερμανός) ένας από τους διαπρεπέστερους και πλέον μορφωμένους Ιεράρχες του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ο ενθουσιασμός, το θάρρος και η παρρησία του λόγου, η παραδειγματική αφιλοκέρδεια, η εθνική δράση του Ιεράρχου, τον καθιστούν εθνάρχη του Ποντιακού Ελληνισμού»*. Για την όλη αυτή εθναρχική και αντιστασιακή δράση του Μητροπολίτου Γερμανού εναντίον των νεοτούρκων και εν συνεχεία των κεμαλικών, καθώς επίσης για την μεγίστη προστατευτική και ακατάβλητη πάλη και αυτοθυσιαστική προσφορά του υπέρ της εσταυρωμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας και του μαρτυρικού Γένους, η κεμαλική κυβέρνηση κατεδίκασε αυτόν ερήμην σε θάνατο διά των επαίσχυντων «δικαστηρίων της Ανεξαρτησίας» στην Αμάσεια (21-9-1921) μαζί με άλλους αγωνιστές Πατριαρχικούς Μητροπολίτες των εκκλησιαστικών επαρχιών του Έλληνος Πόντου.

Εξάλλου, τρία έτη πριν από την εις θάνατο καταδίκη του, ο Ιεράρχης εγεύθη τον επώδυνο εκτοπισμό του από την έδρα της Μητροπόλεως Αμασείας στην Κωνσταντινούπολη και τούτο καταγράφεται αψευδώς στη «Μαύρη Βίβλο», την οποία εξέδωσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπου μεταξύ των άλλων αναφέρεται ότι: *«την μήνιν των νεοτούρκων δεν διέφυγε και ο Σεβ. Μητροπολίτης Αμασείας Γερμανός. Ο Διοικητής Αμισού προσκαλέσας δι' αστυνόμου (15 Οκτωβρίου 1917) διέταξεν αυτόν όπως αυθωρεί εγκαταλείψει την επαρχίαν αυτού και αναχωρήσει υπό αστυνομική συνοδείαν εις Κωνσταντινούπολιν, επί τω λόγω ότι δεν παρέδωκεν ούτος εις εκείνον τους Έλληνας φυγοστράτους, επιτεθέντας δήθεν προ τινος καιρού κατά του τουρκικού χωρίου Τσαρσού. Αι ορθαί και δίκαιαι παρατηρήσεις και ενστάσεις του Μητροπολίτου έμειναν ατελέσφοροι, εξηναγκάσθη δε εν τέλει όπως, τη συνοδεία ενός αρχιαστυνόμου, έλθη εις βασιλεύουσαν και μετά διανυκτέρευσιν εν ταις φυλακαίς της Γενικής Διευθύνσεως της Αστυνομίας αφεθή ελεύθερος όπως παραμείνη εν βασιλευούση. Η συναφθείσα ανακωχή απέδωκε τον Μητροπολίτην εις την επαρχίαν αυτού»*.

Ο Αμασείας Γερμανός επειδή υπήρξε όντως εθνάρχης του Ποντιακού Ελληνισμού προέβη σε εντονότατη διαμαρτυρία στις 6 Ιουνίου 1916 προς τον μουτεσαρίφη Αμισού για τις αποτρόπαιες σε βάρος του αθώου ποιμνίου αυτού ενέργειες των

νεοτούρκων, γράφοντας τα εξής: «Είναι αδύνατο να απαριθμήσουμε όλα τα εγκλήματα που διεπράχθησαν από τα όργανα της δημοσίας ασφαλείας κάτω από τα μάτια της εξοχότητός σας. Ενώπιων αυτών των λυπηρών περιστατικών των τελευταίων πέντε μηνών βγαίνει από μέσα μου στο όνομα των βασανισθέντων μία κραυγή πόνου και σας επιβαρύνω εγώ, Εξοχότατε, με την ευθύνη των όσων συνέβησαν».

Ο Μητροπολίτης Αμασείας Γερμανός διά της γραφίδος του παραδίδει στους επιγενομένους αψευδή ιστορικά τεκμήρια του γενοκτονικού ολέθρου σε βάρος του ελληνικού ποντιακού ποιμνίου της εκκλησιαστικής επαρχίας του, διαρκούντος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και συγκεκριμένως για την διετία 1916-1917, τα οποία παραθέτουμε κάτωθι.

Αναφερόμενος στο εφαρμοσθέν υπό των νεοτούρκων σχέδιο εκκενώσεως της πόλεως Αμισού μεθ' όλης της περιφέρειάς αυτής από τον ελληνικό χριστιανικό πληθυσμό, γράφει στις 27 Δεκεμβρίου 1916, ότι: «... συνελήφθησαν περί τους 80 ομογενείς, οι εγκριτότεροι και πλουσιώτεροι πολίται της Αμισού, άνευ ουδενός λόγου και ερρίφθησαν εις τας φυλακάς· δεν επετράπη αυτοίς η επικοινωνία μετά των οικογενειών των, ούτε η παραλαβή ασπρорρούχων ή σκεπασμάτων. Τη επαύριον δε όρθρου βαθέως επιβιασθέντες επί αμαξών απεστάλησαν, ως συνελήφθησαν, γυμνοί και τετραχηλισμένοι, ως οι έσχατοι των κακούργων, διά μέσου χιονοσκεπών ορέων προς τα μέρη της Κάβζας, όθεν θα γίνη διανομή αυτών. Ούτως απεστάλησαν εις το εσωτερικόν άνευ ενδυμάτων, άνευ επανωφοριών, άνευ χρήματος οι εγκριτότεροι των ομογενών, οίτινες δεν θα δυνηθώσι να ανθέξωσιν εις τόσας συμφοράς και ταλαιπωρίας.

Την αυτήν ημέραν επολιορκήθη υπό στρατού η πόλις, ήτις έλαβεν όψιν στρατοπέδου, εις μίαν δε πλατείαν της άνω Αμισού (Καδή Μαχαλεσή) προσεκλήθη ο πληθυσμός της ενορίας συν γυναιξί και τέκνοις αυθωρεί, όπως ακροασθώσι δήθεν του Διοικητού, όστις θα ωμίλει ολίγα τινά προς το πλήθος. Ως ήτο ο πληθυσμός ολόκληρος συνελήφθη και απεστάλη και ενεκλείσθη εις τους στρατώνας. Το ίδιον έπραξαν και εις το προάστειον Ελιάζκιοϊ. Οι άνδρες ευρέθησαν ούτως άνευ χρημάτων, αι γυναίκες και τα κοράσια ήσαν με μπλούζες και παντούφλες, δεν είχαν ούτε εν μανδήλιον εις τα θυλάκια, οι γέροντες και οι ασθενείς μετεφέρθησαν διά της βίας φερόμενοι υπό των συγγενών των, δεν εφείσθησαν ουδέ των λεχών, ουδέ των νηπίων των, μετ' ολίγην δε ώραν, 12 τουρκιστί, απεστάλησαν, ως ήσαν, διά μέσου βαρέως χειμώνος περί τας 4. χιλ. ψυχάς γυναικοπαίδων γυμνών και ασίτων, άνευ αμαξών και υποζυγίων, πάντες πεζοί, εν αξιοθρηνήτω και απελπιστική καταστάσει. Καθ' όλην την νύκτα μέχρι της πρωΐας ευρίσκοντο εν οδοιπορία, οδηγούμενοι διά μέσου χιονοσκεπών ορέων νήπια, γέροντες, οικογένεια στρατιωτών θανόντων ή εργαζομένων ακόμη εις το αμελέ ταμπουρού. Η τραγική αύτη και σπαραξικάρδιος σκηνή είχε την όψιν αγέλης κτηνών φερομένων εις το σφαγείον. Οι ασθενείς, γέροντες και λεχοί εσύροντο υπό των συγγενών των, τα νήπια εθρήνουν ζητούντα μάτην άρτον και ύδωρ...

Επειδή δε επικοινωνία μετά του εκκενωθέντος τμήματος Αμισού ήτο αδύνατος, όσο ασθενείς δεν ήτο δυνατόν να μετενεχθώσιν, έμειναν άσιτοι επί ημέρας και

απέθανον εκ της πείνης. Εθάψαμεν τρεις γυναίκας ευρεθείσας νεκράς, εξ ων η μία είχε αποθάνη προ δύο ημερών. Λέγεται δε ότι και νήπια ευρέθησαν νεκρά εις τα λίκνα των. Ακολούθως ήρχισεν η λεηλασία. Ηρπάγησαν πάντα τα κτήνη και υποζύγια, εληστεύθησαν τα φορέματα, τα κοσμήματα των γυναικών και ό,τι ευρέθη εν ταις οικίαις, αίτινες τελείως απεγυμνώθησαν. Διανέμεται δε ήδη ανά τας οδούς η ληστευθείσα περιουσία ή πωλείται υπό των μουατζήριδων, ενώ οι κάτοικοι απήλθον γυμνοί και τετραηλισμένοι ανά τα χιονοσκεπή όρη.

Την 1ην Ιανουαρίου του νέου έτους αστυνόμοι μεταβάντες εις την Εκκλησίαν ανεζήτουν και τους εναπομείναντας πλουσίους και προκρίτους της Αμισού, μέχρι δε της εσπέρας της Πρωτοχρονιάς συνελήφθησαν έτεροι 40 άνευ ουδενός λόγου... όλοι οι προύχοντες και οι πλούσιοι και οι εμπορικοί παράγοντες του τόπου, μέχρι τούδε περί τους 300, απηλάθησαν.

Εν τω μεταξύ και οι εις Αμισόν καταφυγόντες χωρικοί εκ των πυρποληθέντων χωριών, συν γυναίξί και τέκνοις κατά ομάδας εξαποστέλλονται εις το εσωτερικόν, άνευ ενδυμάτων και σκεπασμάτων εν οικτρά καταστάσει. Πού ανεχώρησαν ούτοι και πού ευρίσκονται σήμερα δεν είμεθα εις θέσιν να εξακριβώσωμεν. Εκ θετικών πληροφοριών γνωρίζομεν ότι εξ Άνω Αμισού νυκτός απελαθέντες, αφού διήλθον καθ' όλην την νύκτα τα πέραν της Αμισού υπερυψηλά όρη, έφθασαν εν κακή καταστάσει εις Καβάκ, όπου έθαψαν τους νεκρούς των και εκείθεν απεστάλησαν εις Κάβζαν (Βιλαέτιον Σεβαστείας), απέχουσας περί τα 80 χιλιόμετρα της Αμισού. Την από Αμισού εις Κάβζαν οδόν διήνυσαν εις 4 ημέρας. Καθ' όλην την οδοιπορίαν αυτών έμειναν νήστεις, μόνον δε εις Κάβζαν εδόθη αυτοίς άρτος διά πρώτην φοράν. Μεταξύ Καβάκ και Κάβζας απέθανον πολλοί εκ ψύχους, της πείνης και της οδοιπορίας, εν Κάβζη δε κείνται εν τη Εκκλησία πολλοί νεκροί, καθ' ας έλαβον την ώραν ταύτην πληροφορίας παρά του αγίου Αριστείας.

Ενώ ελέγετο ότι θα διέμενον εις τα μέρη της Κάβζας εις τα εκεί ευρισκόμενα Χριστιανικά χωρία, άτινα θα παρείχον αυτοίς σκεπάσματα, κατοικίαν και τροφήν, απεστάλησαν οι πάντες μετά των εμπόρων εις Τσορούμ (Βιλαέτιον Αγκύρας). Καθ' οδόν τα κοράσια Καδήκιοϊ, αφού επείσθησαν περί της τύχης, ήτις τα ανέμενε, ενώ εβάδιζον προς τον τόπον της καταδίκης των έψαλλον το: «έχε γειά καϋμένε κόσμε, έχε γειά γλυκειά ζωή»...

Ούτω παρέλυσε καθ' ολοκληρίαν η ημετέρα κοινότης. Τα πλουσιώτερα χωρία της επαρχίας παρεδόθησαν εις το πυρ, ητιμάσθησαν και εβεβηλώθησαν, εκ δε των κατοίκων αυτών άλλοι μεν εστάλησαν εις το εσωτερικόν, άλλοι δε περιωρίσθησαν εις τα περισωθέντα χωρία νήστεις και γυμνητεύοντες. Ο τόπος δε όλος βρίσκεται υπό το κράτος του τρόμου και της αγωνίας, εις κατάστασιν απελπιστικήν... Εν τούτοις προβλέπω προσεχώς συμφοράς μεγαλειτέρας. Κύριος ο Θεός γένοιτο ίλεως».

Όταν ο Ραφέτ Πασάς εστάλη ως στρατιωτικός διοικητής και σατράπης του τόπου, οι απελάσεις των ομογενών της πόλεως Αμισού, Τσαρσαμπά και Πάφρας συνεχίστηκαν αμείωτες και τα μαρτύρια των Ελλήνων Χριστιανών της υπαίθρου χώρας κατέστησαν ανεκδιήγητα. Με προμελετημένο και συστηματικά οργανωμένο σχέδιο ο Ραφέτ Πασάς σε συνεργασία με τον εκ Κωνσταντινουπόλεως ελθόντα έκτακτο απεσταλμένο του υπουργείου των εσωτερικών Βαχαεδίν, κατήρτιζε τους

καταλόγους και τις προγραφές των αθών Χριστιανών, ενώ όσα χωριά υπελείφθησαν εκ των προηγούμενων καταστροφών, επурπολούντο και οι κάτοικοι απελαύνοντο.

Ο Μητροπολίτης Αμασείας Γερμανός αναφερόμενος στις ολέθριες συνέπειες του διωγμού αυτού για τους Έλληνες Ποντίους Χριστιανούς έγραφε στις 26 Φεβρουαρίου 1917, υπό την μορφή μνημονίου, προς τον υπουργό εξωτερικών της Αυστροουγγαρίας, στην Βιέννη, Κόμη φον Χούντενιτς, τα εξής: «*Η κοινότητά μας διελύθη παντελώς. Τα σχολεία μας τα πήραν, το χρηματιστήριο του καπνού άδειασε, τα μαγαζιά κλείσανε, οι πρόκριτοι φύγανε, τα προάστια άδειασαν την νύκτα, οι περιουσίες λεηλατήθηκαν, τα εύφορα χωριά κάηκαν. Τους φτωχούς χωρικούς τους στείλανε στο εσωτερικό ή σκορπίστηκαν στους τέσσερις ανέμους. Πάνω από την χώρα βασιλεύει ο τρόμος, η κατάσταση είναι απελπιστική. Ποιός μπορεί να πει σ' εμάς ποιά φοβερά γεγονότα έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε; Ποιός ξέρει τί θα συμβεί αύριο και σ' εμάς;*».

Σε εκτενέστερη καταγραφή του ο ανυπότακτος αγωνιστής και Πατριαρχικός Ιεράρχης Γερμανός Καραβαγγέλης αναφέρεται στις αφορμές τις οποίες επεκαλούντο οι νεότουρκοι για τον εναντίον των Ελλήνων Ποντίων εξαπολυθέντα διωγμό καθώς και τις γενοκτονικές μεθόδους τις οποίες ακολουθούσαν για τον ολοτελή όλεθρο και ολοσχερή αφανισμό των Ελλήνων Χριστιανών. Γράφει δε υπό ημερομηνία 27 Φεβρουαρίου 1917, τα εξής αποκαλυπτικά: «*αφορμήτου διωγμού τούτου... είναι οι ολίγοι ένοπλοι φυγόστρατοι, οίτινες μεθ' όλας τας εναντίας διαβεβαιώσεις δεν υπερβαίνουνσι τους 300... αλλά τί πταίουσιν εις ταύτα τα δυστυχή χωρία και χιλιάδες γυναικοπαίδων πυρποληθέντων και εξωσθέντων, των οποίων τα 95% οι γονείς απέθανον ή εργάζονται εις το αμελέ ταμπουρού ή επλήρωσαν το στρατιωτικόν αντισήκωμα; Ποίαν οδύνην θα αισθανθώσιν οι γονείς και οι σύζυγοι των εξωσθέντων, όταν μάθωσιν από τα σύνορα, ένθα εργάζονται ως κτήνη από 2 ετών, ότι αι οικίαι και αι περιουσίαι των επурπολήθησαν, αι δε οικογένειαι των αποθνήσκουσιν εκ πείνης εις την εξορίαν; Πάντα ταύτα είναι άλλο τι ή πρόφασις και προσχήματα, υφ' α εγκρύπτονται σκοποί εξοντώσεως κατά πρόγραμμα αριστοτεχνικώς φιλοτεχνηθέν, διότι τί έπταισαν, επί παραδείγματι, οι πληθυσμοί Συνώπης, Κερασούντος και Τριπόλεως, εις τα χωρία των οποίων δεν υπήρξεν ουδείς φυγόστρατος και οι οποίοι υπέστησαν την αυτήν τύχην; Σκοπός όλων τούτων των φρικωδών γεγονότων δεν είναι ουδείς άλλος ή η εξόντωσις της ομογενείας, ήτις οφείλει να εκλείψη, ως η των Αρμενίων φυλή, διά τρόπον ηπιωτέρου φαινομενικώς, αλλά πολλώ δραματικωτέρου εκείνου».*

Η πλέον αποκαλυπτική των γενομένων υπό των νεοτούρκων γραφή περί του συστηματικώς οργανωθέντος και εκτελεσθέντος γενοκτονικού ολέθρου σε βάρος του ελληνορθοδόξου ποντιακού ελληνισμού παραδίδεται στους επιγενομένους από τον Μητροπολίτη Αμασείας Γερμανό, ο οποίος αναφερόμενος περί της τύχης των εκτοπισθέντων, εκπατρισθέντων και εξορισθέντων Ελλήνων του Πόντου γράφει, υπό ημερομηνία 15 Μαρτίου 1917, τα εξής: «*... αι τελευταίαι πληροφορίαι... είνε παρά χρήμα απελπιστικάί. Υπό τίνας συνθήκας απηλάθησαν οι κάτοικοι των χωρίων μας, είνε γνωστόν εκ των προτέρων εκθέσεών μου. Αφού εκάη ολόκληρος η ακίνητος περιουσία των και διηρπάγη λεηλατηθείσα η κινητή, ανεχώρησαν άνευ χρημάτων και των πάντων εστερημένοι. Τα τουρκικά χωρία, εις τα οποία ως κτήνη*

συνεσωρεύθησαν, είνε πτωχά, αλλά και αν είχαν περιουσίαν δεν θα έδιδον εις τους Γκιαούριδες, η Κυβέρνησις αφ' ετέρου δεν έλαβε καμμίαν πρόνοιαν περί αυτών, και κατ' αυτόν τον τρόπον το καλλιτεχνικόν πρόγραμμα της εξοντώσεως, το εφαρμοσθέν μετά μείζονος δεξιότητος επί του ελληνικού πληθυσμού, θαυμασίως εξετελέσθη.

Και ήδη μετά φρίκης αγγέλω, κατά πληροφορίας θετικής και πολύ εξηκριβωμένας, ότι τα δύο τρίτα του εξωσθέντος πληθυσμού απέθανον εις τα τουρκικά χωρία της Αγκύρας και το υπολειφθέν εν τρίτον ήδη τήκεται ως κηρός, μαραίνεται και μετ' ολίγας εβδομάδας εξαφανίζεται από προσώπου της γης. Την αυτήν τύχην υφίστανται εις το βιλαγέτιον Σεβαστείας οι εκ των χωρίων Τριπόλεως και Κερασούντος και εις το βιλαγέτιον Κασταμονής οι εκ Σινώπης και Ινεπόλεως εξωσθέντες Χριστιανοί.

Και ούτως εξέλιπεν εις αρχαίος πολιτισμός και μετ' αυτού λαός ολόκληρος εργατικός, έντιμος, φιλοπρόοδος διά το κακούργημα το οποίον διέπραξεν, ότι δεν εγεννήθη τούρκος αλλά Έλλην και Χριστιανός. Και πόσα μεν δεινά υπέστη και υφίσταται ο δύστηνος ούτος λαός κατά τας απαισίας ημέρας της απελάσεώς του δεν είνε δυνατόν να περιγράψω διά μελάνης. Εάν δε και το πολλοστημόριον αυτών ήθελον αναγράψη, ως τας αρπαγάς των παρθένων, τους φόνους των γυναικοπαίδων, ιδία προς τα μέρη του Ερικλή, Κουρού Κόκτζε, κτλ. ήθελον θεωρηθή παραδοξολόγος και υπερβολικός και διά τούτο παραδίδωμι πάντα ταύτα εις την φαντασίαν των μελετησάντων την ιστορίαν του έθνους και έχόντων πείραν των παρομοίων σκηνών, όσαι εν άλλοις χρόνοις εις βάρος του Γένους εξετυλίχθησαν...

Εν τω μεταξύ τούτω ο πασάς διασκεδάζει και εννοεί να πανηγυρίση μεγαλοπρεπώς τον θρίαμβον της καλλιτεχνικής δολοφονίας τόσων χιλιάδων ψυχών, καθ' ην ώραν οι καπνοί των πυρποληθέντων χωρίων αναθρώσκουσιν ως νέφη εις τον ορίζοντα και χιλιάδες ψυχών τέκνων και συζύγων στρατιωτών αποθνήσκοντες μακράν των εστιών και βωμών καταρώνται την μνήμην του απαισίου τούτου ανθρώπου, ενώπιον του οποίου ωχριώσι τα ονόματα των διαβοήτων τυράννων της αρχαιότητος.

Αφού απεγυμνώθη σχεδόν η πόλις του άρρενος πληθυσμού και κατεστράφη η ύπαιθρος χώρα, εσκέφθη να καταρτίση προς διασκέδασιν χορόν μουσικόν (φανφάρ) εκ της ομογενοϋς νεολαίας, μεταξύ της οποίας συγκαταλέγονται και νέοι, ων οι γονεΐς ευρίσκονται εξόριστοι εις το βιλαέτιον Αγκύρας. Εκτός τούτων εστρατολόγησε και νεάνιδας, αίτινες προγυμνάζονται εν τω τουρκικώ σχολείω εις την φωνητικήν, μεταξύ δε τούτων ευρίσκονται κοράσια, ων οι γονεΐς άλλοι μεν εκ φόβου της απελάσεως συνεμορφώθησαν προς την θέλησίν του, άλλοι δε ευρίσκονται εν τη εξορία.

Ήδη διά των δύο τούτων χωρών προετοιμάζει ο πασάς να δώση κονσέρτον υπέρ φιλανθρωπικού σκοπού, εις το οποίον θα προσκληθώσι και αι κυρίαί των απελαθέντων. Και οι μεν νέοι θα παίζωσι με μουσικά όργανα εθνικάς χορωδίας, αι δε νεάνιδες θα ψάλλωσι διάφορα άσματα και μελόδραμα του Τσανάκαλε μελοποιηθέν υπό του ιδίου.

Η τραγική αύτη παράστασις θα δοθή εις την μεγαλοπρεπή οικίαν του εκ των πρώτων της Αμισού ομογενών μεγαλεμπόρων κ. Αχιλ. Αναστασιάδου, διατελούντος ένα εξορία και μη έχοντος ενταύθα άρρενας συγγενείς, εκτός μιάς αδελφής, ης ο

σύζυγος απηλάθη, μιάς νεαράς συζύγου και δύο ανηλίκων τέκνων. Ψυχολογήσατε ήδη επί της καταστάσεως του τόπου μας, φαντασθήτε τους συζύγους εν εξορία και εις παντούς κινδύνους εκτεθειμένους, τας δε συζύγους αυτών εκ φόβου διοργανούσας συναυλίαν, εις ην θα παίξωσι τα τέκνα των απελαθέντων, όπως διασκεδάσωσι τον πασάν τον καταστροφέα του τόπου, και αν δύναται τις ας μη φρυάξη προ του παισίου τούτου θεάματος. Δώη Κύριος ο Θεός λύτρωσιν τω λαώ αυτού...».

Συγκλονίζει πάσα ανθρωπίνη ύπαρξη ο επικήδειος και επιτάφιος αίνος του αγωνιστού και ακαταβλήτου εθνάρχου Πατριαρχικού Μητροπολίτου Αμασείας Γερμανού, όταν αναφέρεται στον αυτοθυσιαστικό ηρωισμό του ελληνορθόξου ποιμνίου του, γράφοντας μεταξύ άλλων τα κάτωθι: «την παντελή εξόντωσιν και πανωλεθρίαν του δυστυχούς έθνους ανακουφίζει και το παρήγορον γεγονός ότι εν τω μέσω τόσων χιλιάδων λαού αγομένου επί τον θάνατον ουδέ εις ευρέθη λιπόψυχος, αρνησίθρησκος, ή αρνησίπατρις, και μεθ' όλην την προπαγάνδαν, την οποίαν μετήλθον τα τουρκικά χωρία και παρ' όλας τας υποσχέσεις των τούρκων προς τα λιποψυχούντα γυναικόπαιδα ενώπιον του βεβαίου θανάτου, ουδείς εξ αυτών αρνήθη το έθνος του, την θρησκείαν και τας παραδόσεις του, καίτοι δε πλείστοι εξ αυτών, θανόντων των ιερών, εκηδεύθησαν υπό ιμάμηδων, εν τούτοις απέθανον ηρωϊκώς ως Έλληνες Χριστιανοί φέροντες επί κεφαλής του μαρτυρίου τον στέφανον, άξιοι να διεκδικήσωσι τίτλους αμαράντους επί της ευγνωμοσύνης του Έθνους και συγκαταριθμηθώσιν εις τα νέφη εκατομμυρίων μαρτύρων, τους οποίους εθρήνησεν η ιστορία μας ανά τους σκοτεινούς και βαρβάρους αιώνας».

Επί τη βάσει των ως άνω πολυτίμων γραπτών ιστορικών μαρτυριών του Μητροπολίτου Αμασείας Γερμανού επιβάλλεται να σχολιαστούν δύο σημεία, ήτοι: α) οι Δικαστικές παρωδίες στα λεγόμενα δικαστήρια της Ανεξαρτησίας, και β) ο όλος σχεδιασμός του γενοκτονικού αφανισμού του ποντιακού ελληνισμού διά των εκτοπισμών και εξοριών, των ατελείωτων οδοιποριών και κακουχιών.

Όσον αφορά τις δικαστικές παρωδίες οι Κωνσταντίνος Φωτιάδης και Ιάκωβος Μιχαηλίδης γράφουν ότι: «Στον Πόντο έδρα των δικαστηρίων Ανεξαρτησίας ορίστηκε η πόλη Αμάσεια και όχι κάποια παράκτια, γιατί έπρεπε να είναι μακριά από τις μεγάλες πόλεις, στις οποίες υπήρχαν προξενεία και εκπρόσωποι διαφόρων ξένων εμπορικών καταστημάτων. Η κεμαλική κυβέρνηση θεωρούσε τη θανατική καταδίκη της ηγεσίας του ποντιακού ελληνισμού εσωτερική της υπόθεση... ο Μουσταφά Κεμάλ με τη λειτουργία των δικαστηρίων ανεξαρτησίας «επεδίωκε διπλό σκοπό: 1) Να παρουσιάσει ως απόλυτα νόμιμο το έργο της καταστροφής του μικρασιατικού ελληνισμού. 2) Να θανατώσει, από την άλλη, τις ελληνικές κοινότητες των πιο ανθηρών πόλεων, εξολοθρεύοντας τους επιφανείς με πολύ μεγαλύτερη σιγουριά απ' ό,τι με την εξορία, όπου θα μπορούσαν πιθανόν να σωθούν. Αυτό το τελευταίο αποτέλεσμα εξάλλου επιτεύχθηκε γιατί εκατοντάδες από αυτούς τους επιφανείς κρεμάστηκαν ή τουφεκίστηκαν κυρίως στην Αμάσεια, όπου οι φυλακές ξεχείλισαν από διακεκριμένες προσωπικότητες των επιστημών και του εμπορίου, προερχόμενες απ' όλα τα μέρη του Πόντου».

Αξίζει να σημειωθεί ότι η γενοκτονία των Ελλήνων πραγματοποιήθηκε επίσημα κλεισμένων των θυρών και χωρίς την παρουσία δικηγόρων. Η καταδίκη και ο

απαγχονισμός στην πλατεία της Αμάσειας όλης της θρησκευτικής, πνευματικής και πολιτικής ηγεσίας ήταν μια προσχεδιασμένη γενοκτονική πράξη, την οποία αναγκάστηκαν να καταδικάσουν ακόμη και οι πρόσφατα φιλικά προσκείμενες στην κεμαλική κυβέρνηση πρώην συμμαχικές χώρες Γαλλία και Ιταλία, αλλά και όλες οι Ευρωπαϊκές...».

Ο δε καθηγητής Π. Ενεπικίδης αναφερόμενος στον όλο προμελετημένο και οργανωμένο σχεδιασμό και στην εν συνεχεία εκτέλεση της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού από τους νεοτούρκους και τους κεμαλικούς γράφει ότι: «... η φύση και η μέθοδος της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου... ενώ έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τη Γενοκτονία των Εβραίων, έχει δύο βασικές διαφορές: «Είναι μία γενοκτονία πολύ αλά τούρκα. Η γενοκτονία αλά τούρκα είναι βουβή, πονηρή, ανατολίτικη, δεν έχει θεωρητικά background, αλλά μάλλον πρακτικά, πλιατσικολογικά. Οι καλούμενες εκτοπίσεις, εξορίες των κατοίκων ολόκληρων χωριών, οι εξοντωτικές εκείνες οδοιπορίες μέσα στο χιόνι των γυναικόπαιδων και των γερόντων – οι άνδρες βρίσκονται ήδη στα τάγματα εργασίας ή στον στρατό – δεν οδηγούν φυσικά σε κανένα Auschwitz, με τους διαβολικά οργανωμένους μηχανισμούς της φυσικής εξόντωσης του ανθρώπου – όχι! Ήταν όμως ένα Auschwitz εν ροή, οι άνθρωποι πέθαιναν καθ' οδόν, δεν περπατούσαν για να φτάσουν κάπου, όχι, περπατούσαν για να πεθάνουν από τις κακουχίες, την παγωνιά, την πείνα, τον εξευτελισμό του ανθρώπινου. Αυτό ήταν το διαβολικό σύστημα, πονηρά οργανωμένο. Δεν υπήρχε στο τέρμα κανένα Auschwitz γιατί για τους περισσότερους δεν υπήρχε τέρμα. Το ταξίδι προς τον θάνατο ήταν ο θάνατος, όχι το τέρμα του ταξιδιού».